
سیره ائمه علیهم السلام در
عزاداری امام حسین علیه السلام؛

ایرج حجازی

WWW.IR.C.I.R
INFO@I.R.C.I.R

سیره ائمه هدی (ع) در عزاداری امام حسین (ع)

مجله علمی و پژوهشی

ایرج حجازی

سرشناسه: حجازی، ایرج، ۱۳۵۱
عنوان و نام پدیدآور: سیره ائمه هدی در عزاداری امام حسین (ع) با رویکرد رسانه‌ای؛ ایرج حجازی
منشخصات نشر: قم: صداوسیما، جمهوری اسلامی ایران، مرکز پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۹۲
منشخصات ظاهری: ۲۵۶ ص

ISBN 978-964-514-355-6؛ ریل: ۷۷۰۰۰

وصفیت فهرست نویسی: فنی
موضوع: حسین بن علی (ع)، امام سوم، ۴ - ۶۱ - سوکوری‌ها - فلسفه
موضوع: عاشورا - تحریف
موضوع: عاشورا - خطاها و جعلیات تاریخی
موضوع: واقعه کربلا، ۶۱ - ۶۱ - خطاها و جعلیات تاریخی
موضوع: رسانه‌های گروهی - ناشر
شناسه افزوده: صداوسیما، جمهوری اسلامی ایران، مرکز پژوهش‌های اسلامی
رده بندی کنگره: ۹۱۳۹۳ س ۳ ج ۳: BP ۲۶۰۰۳۰
رده بندی دیویی: ۲۹۷: ۷۴
شماره کتابشناسی ملی: ۳۶۳۹۱۸۲

تهیه کننده و ناشر: مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما

صفحه آرا: محمد صادقی

چاپ: اول، ۱۳۹۳

شمارگان: ۶۰۰ جلد

شابک: ۶ - ۳۵۵ - ۵۱۴ - ۹۶۴ - ۹۷۸

قیمت: ۷۷۰۰۰ ریل

کلیه حقوق چاپ و نشر محفوظ است

نشانی: قم، بلوار امین، مرکز پژوهش‌های اسلامی صداوسیما

تلفن: ۳۲۹۱۵۵۱۱ - ۳۵ - دورنگار ۳۲۹۱۵۵۱۰

تهران: خیابان جام جم، ساختمان شهید رهبر، طبقه زیر زمین

تلفن: ۲۲۰۱۴۷۳۸ - ۲۱ - شماره ۲۲۱۶۴۹۹۷

دفتر حرا: مشهد، خیابان امام خمینی (ع)، جنب باغ ملی، ساختمان سنا، صنف سوم

تلفن: ۳۲۲۱۵۱۰۸ - ۵۱ - شماره ۳۲۲۱۵۱۰۶

فهرست مطالب

۹		دیاچه
۱۱		پیش گفتار
۱۵		فصل اول: کلیات و مبانی
۱۷		بیان مسئله
۱۸		ضرورت پژوهش
۲۰		پرسش های پژوهش
۲۰		سؤال اصلی
۲۰		سؤالات فرعی
۲۰		پیشینه پژوهش
۳۱		مفهوم شناسی پژوهش
۳۱		۱. سیره
۳۳		۲. عزا
۳۶		۳. تعزیه
۴۰		۴. مداحی
۴۱		۵. نوحه
۴۳		۶. سینه زنی
۴۳		۷. زنجیر زنی
۴۴		۸. سنگ زنی
۴۴		۹. روضه

۱۰. مقتل ۴۷
۱۱. رثا و مرثیه ۴۸
۱۲. قمه ۵۰
۱۳. تحریف ۵۱
۱۴. رسانه ۵۳
۱۵. وسایل ارتباط جمعی ۵۴

فصل دوم: سوگواری در سیره پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و ائمه معصومان علیهم السلام ۵۵

- اسلام و سوگواری ۵۷
- سوگواری در سیره پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم ۶۰
- گریه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در مرگ عبدالمطلب ۶۱
- گریه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در مرگ ابوطالب ۶۱
- گریه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در مرگ فاطمه بنت اسد ۶۲
- گریه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در شهادت شهدای جنگ احد و حمزه سید الشهداء ۶۲
- زیارت قبور شهدای احد ۶۴
- گریه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در شهادت جعفر بن ابی طالب ۶۵
- گریه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در مرگ نجاشی ۶۶
- اجازه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم به ام سلمه برای سوگواری در مرگ ولید بن مغیره ۶۶
- گریه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در مرگ عثمان بن مظعون ۶۷
- گریستن پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در مرگ فرزندش ابراهیم ۶۷
- گریه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم بر مزار مادر ۶۸
- گریه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در عیادت از سعد بن عبادہ ۶۹
- سوگواری مسلمانان در فراق نبی اکرم صلی الله علیه و آله و سلم ۶۹
- گریه فاطمه زهرا علیها السلام در فراق پدر ۶۹
- گریه امام حسن علیه السلام در فراق پدر ۷۰
- گریه امام سجاد علیه السلام و خاندان بنی هاشم در شهادت امام حسین علیه السلام ۷۰
- سوگواری امام محمد باقر علیه السلام ۷۱
- امام صادق علیه السلام در سوگ اسماعیل ۷۲
- امام موسی بن جعفر علیه السلام ۷۳
- جمع بندی ۷۳

فصل سوم: سوگواری امام حسین علیه السلام در سیره امامان علیهم السلام	۷۵
مقدمه	۷۷
چرا به سیره اهل بیت مراجعه کنیم؟	۷۸
چرا سوگواری امام حسین علیه السلام	۷۹
مرحله اول سوگواری.....	۸۳
سوگواری امام حسین علیه السلام پس از شهادت	۸۳
سوگواری مردم مدینه.....	۸۵
مرحله دوم سوگواری: برگزاری مراسم سوگواری آیینی، مذهبی از سوی ائمه علیهم السلام	۸۸
دوره زمینه‌سازی	۸۸
سوگواری امام حسین علیه السلام در دوره امام باقر علیه السلام	۹۰
کمیت اسدی در خانه امام باقر علیه السلام	۹۲
شیوه‌های ائمه علیهم السلام در سوگواری امام حسین علیه السلام	۱۰۶
جمع‌بندی و ارزیابی	۱۱۱
فصل چهارم: کژی‌ها و آسیب‌های سوگواری.....	۱۱۵
مقدمه	۱۱۷
مهم‌ترین ویژگی‌های سوگواری دوره ائمه علیهم السلام	۱۱۷
ویژگی‌های سوگواری‌های امروزی.....	۱۱۸
فلسفه سوگواری.....	۱۱۹
آسیب‌های سوگواری و مصلحان دینی.....	۱۲۴
عوامل تحریف‌ها و آسیب‌ها.....	۱۲۸
آسیب‌ها و تحریف‌های سوگواری.....	۱۳۷
۱. غلبه جنبه عاطفی بر حماسی و عقلانی.....	۱۳۷
۲. تبدیل شدن عمل به عادت.....	۱۴۲
۳. مداح‌محوری.....	۱۴۳
۴. اسراف در نذرهای غذایی.....	۱۵۵
۵. قمه‌زنی.....	۱۵۸
۶. ترویج دهه‌های سوگواری.....	۱۸۳

فصل پنجم: راهکارها و پیشنهادت	۱۹۱
راهکارها و پیشنهادت	۱۹۳
نکته اول	۱۹۴
نکته دوم	۱۹۵
نکته سوم	۱۹۶
۱. راهکارهای رسانه ای	۱۹۶
تلویزیون	۱۹۷
مجالش سوگواری امام حسین علیه السلام و ظرفیت رسانه ای آن	۱۹۸
نگاهی به برنامه های سوگواری رسانه ملی	۲۰۱
سوگواری و کارکردهای رسانه	۲۰۹
ارزیابی کارکردهای رسانه در سوگواری	۲۲۳
بایسته های رسانه ملی در سوگواری	۲۲۵
محورهای برنامه سازی	۲۲۸
۲. راهکارهای پژوهشی و علمی	۲۳۱
۱. تولید محتوای سالم و مطمئن	۲۳۳
۲. پرداختن به فقه سوگواری	۲۳۴
۳. سازماندهی های امور فرهنگی و تبلیغی	۲۳۶
۱. مدیریت و سازماندهی مبلغان و فرصت های تبلیغی	۲۳۶
۲. برنامه ریزی برای استفاده کافی از ابزارهای جدید تبلیغی و آموزشی	۲۳۷
۳. ضرورت سازماندهی مداحان	۲۳۷
خلاصه ای از راهکارهای رسانه ای و غیر رسانه ای	۲۳۹
کتابنامه	۲۴۳

وساجه ۴۰۰

برگزاری مجالس عزاداری امام حسین (علیه السلام) در پرورش شعور و شور مذهبی مسلمانان نقش زیادی داشته است. عظمت بی‌مانند واقعه خونین عاشورا و به دنبال آن نقش محافل سوگواری امام حسین (علیه السلام) و یاران باوفایش این رخداد را به موضوع مهم و سترگی تبدیل کرده که همواره الهام‌بخش و سرآغاز حرکت‌های مهم بوده و در طول تاریخ، منشأ روشنگری و راهیابی به حقیقت بوده است. این مجالس، زمینه‌آشنایی مردم را با معارف اهل‌بیت و مسائل روز جهان اسلام، فراهم می‌کند و سبب تقویت باورهای اخلاقی مردم می‌شود. در واقع، مجالس عزاداری مانند دانشگاهی است که مردم در آن آموزش می‌بینند، بدون اینکه به تشکیلات خاصی یا بودجه معینی نیاز داشته باشند.

البته به مرور زمان، سلیقه‌ها، فرهنگ‌ها و آداب و رسوم مناطق، ناخواسته، بر ساختار و ماهیت مجالس عزاداری، اثر گذاشته و گاهی زمینه انحراف آنها را فراهم آورده است.

دشمنان قسم‌خورده اسلام که آثار شگرف این مجالس را دیده‌اند، بی‌کار ننشسته‌اند و سال‌هاست برای تهی کردن این مجالس، از معنویت راستین، می‌کوشند.

از این رو، شناسایی سیره رفتاری و عملی ائمه علیهم السلام، نقش فراوانی در زدودن این خرافات از دامن مجالس عزاداری دارد.

پژوهش حاضر که به همت پژوهشگر ارجمند، آقای ایرج حجازی نگاشته شده است، می‌کوشد سیره معصومان علیهم السلام را در برپایی این مجالس بازگو کند تا به برنامه‌سازان رسانه در ساخت برنامه‌ها یاری رساند.

و من الله التوفیق

مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما